

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 26. června 2003

o Obecných směrech pro hospodářské politiky členských států a Společenství (na období 2003 - 2005)

(2003/555/ES)

I. OBECNÉ SMĚRY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

1. PLNĚNÍ STRATEGICKÉHO CÍLE Z LISABONU – PŘÍSPĚVEK HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

Evropská unie se nachází v klíčovém okamžiku své historie. Po úspěšném zavedení bankovek a mincí eura nyní nadešel předvečer historického rozšíření EU, po němž se počet členských států zvýší na 25 a vytvoří se ekonomika s více než 450 miliony obyvatel. Celý svět musí zároveň čelit silnému geopolitickému napětí, jež – bezpochyby v krátkodobém, ale možná i ve střednědobém horizontu – vrhá stín na budoucnost hospodářství.

V Lisabonu si Unie vytyčila **nový strategický cíl pro toto desetiletí: „stát se nejkonzurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou světa založenou na znalostech, schopnou trvale udržitelného hospodářského růstu, s více a lepšími pracovními místy a vyšší sociální soudržností“.** Současné prostředí globální ekonomiky posiluje potřebu urychlené realizace lisabonské strategie. Úspěšné provádění této strategie závisí na časovém sladění a provázanosti jednotlivých kroků, jež jsou přijímány v mnoha oblastech hospodářské politiky, sociální politiky a politiky životního prostředí. **Tyto Obecné směry hospodářské politiky se zaměřují na možný příspěvek hospodářských politik k provádění lisabonské strategie v příštích třech letech, přičemž zároveň berou v úvahu krátkodobé požadavky.** V souladu s opatřeními ke sladění koordinace a závěry jarního zasedání Evropské rady v Bruselu se soustřeďují na klíčové aspekty a priority hospodářské politiky v následujících třech letech. Obecné směry stojí v centru úsilí o koordinaci hospodářských politik v EU a jejích členských státech. Dokládají, že si Unie uvědomuje nezbytnost vyšších a trvale udržitelných temp růstu a že je odhodlána přijmout potřebné kroky k jejich dosažení. Základním předpokladem trvale udržitelného růstu ekonomického blahobytu jsou zdravé makroekonomické podmínky a politiky. Klíč k vytvoření nových růstových příležitostí v sobě skrývá posílení podnikatelského ducha a urychlení investic do znalostí a inovací. Pro vytvoření pružnější ekonomiky a zvýšení růstového potenciálu je nezbytné zlepšit fungování trhů práce, zboží a kapitálu a konkurenční prostředí na nich. Aby však toto úsilí vedlo k očekávaným výsledkům i dlouhodobě, musí být patřičně vzaty v úvahu otázky trvalá udržitelnost z hlediska hospodářského, sociálního i ekologického.

Vedle těchto Obecných směrů hospodářské politiky (známých pod zkratkou BEPG) by členské státy měly plně realizovat Hlavní směry zaměstnanosti a s nimi spojená doporučení, která musí být podle Smlouvy (čl. 128 odst. 2) slučitelná s BEPG.

Obecné směry hospodářské politiky platí pro všechny členské státy a pro Společenství. V rámci celkové strategie mohou být u jednotlivých členských států rozdílné klíčové výzvy, neboť členské státy mají odlišný hospodářský výkon, vyhlídky, struktury i instituce. S patřičným přihlédnutím k těmto rozdílům jsou v oddíle II. uvedena specifická doporučení pro hospodářskou politiku jednotlivých zemí. Oddíl II. také obsahuje kapitolu o eurozóně, ve které jsou řešeny její specifické výzvy (*pozn.: Oddíl II není součástí českého překladu*).

2. POSILOVÁNÍ EKONOMIKY EU

Ukazuje se, že hospodářský růst EU je podstatně slabší, než se předpokládalo. Tempo růstu HDP bylo v roce 2002 nadále pomalé a krátkodobé ukazatele naznačují pokračování tohoto trendu i v roce 2003. Kromě nedávného geopolitického napětí a klesající zahraniční poptávky se na slabém růstovém trendu podílí také špatná odolnost vůči šokům. Zhoršování podnikatelské a spotřebitelské důvěry odráží tyto nejistoty.

Pokles cen ropy, zmírnění geopolitického napětí a konec konfliktu v Iráku, oživení finančních trhů a zlepšení finančních podmínek posilují základy hospodářské oživení. Tempo oživení však bude pravděpodobně ovlivněno stále rostoucí nezaměstnaností a slabými účetními výsledky finančních i nefinančních společností.

Růst zaměstnanosti byl vytrvalý až do konce roku 2002, ale vzhledem k opožděné reakci trhu práce na hospodářský vývoj bude v roce 2003 pravděpodobně pokračovat růst nezaměstnanosti. Navíc mzdový vývoj se jen pomalu přizpůsobuje nízkému růstu produktivity.

Ukazatel míry inflace se nedávno zastavil těsně nad hodnotou dvou procent. Jádro inflace již od druhého pololetí 2002 klesá, i když jen pomalu. V této souvislosti se zdá, že rychlému přizpůsobení stále stojí v cestě rigidita trhů. Do budoucna by k poklesu inflace pod úroveň dvou procent mělo přispět zpomalení růstu nákladů na pracovní sílu.

Vzhledem k těmto okolnostem je důležité, aby se hospodářské politiky zaměřily na posilování důvěry a vytvářely tak podmínky pro zvýšení domácí poptávky a urychlení tvorby pracovních míst v krátkém období a pro zvýšení růstového potenciálu ve střednědobém horizontu.

2.1. Zaměření makroekonomických politik na růst a stabilitu

Makroekonomické politiky mají klíčový význam pro trvalou udržitelnost růstu a zaměstnanosti a pro zachování cenové stability. Měly by se zaměřit na podporu vyváženého růstu a plné realizace existujícího růstového

potenciálu. Dále by měly usilovat o vytvoření rámcových podmínek, které by podporovaly dosažení přiměřené míry úspor a investic. Firmy a jednotlivci musejí mít při přípravě na budoucnost důvěru, že bude zachována cenová stabilita a hospodářský růst. Udržení zdravých makroekonomických podmínek závisí na politikách sledovaných centrálními bankami a vládou a na vývoji mezd.

V souladu se svým mandátem **usilují orgány měnové politiky o cenovou stabilitu**. V souladu se Smlouvou a aniž by byl dotčen cíl cenové stability by měl Evropský systém centrálních bank podporovat obecné hospodářské politiky Společenství.

Fiskální politiky by měly být součástí střednědobě orientované, provázané na růst zaměřené strategie. Členské státy by prostřednictvím svých rozpočtových politik měly přispívat ke stabilizaci vyššího a udržitelného trendu růstu. Proto by měly umožnit úplné a souměrné působení automatických stabilizátorů v rámci hospodářského cyklu, předcházet nadměrným deficitům a zajistit strukturální konsolidaci s cílem dosáhnout zhruba vyrovnaných nebo přebytkových rozpočtových pozic při očištění o cyklické vlivy. Za tímto účelem by měla být posílena koordinace rozpočtových politik ve shodě se zprávou Rady ze dne 7. března 2003, kterou schválila jarní zasedání Evropské rady.

Při hodnocení, do jaké míry je požadavek zhruba vyrovnané nebo přebytkové bilance plněn, by měla být věnována zvláštní pozornost specifickým okolnostem dané země zejména s cílem: i) zajistit zachování dostatečného bezpečnostního rozpětí, které by umožnilo plné fungování automatických stabilizátorů, aniž by byla překračována referenční hodnota schodku ve výši 3 % HDP; ii) zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejných financí; iii) dosáhnout souladu mezi vývojem a kvalitou veřejných financí ve Stabilizačních a Konvergenčních programech a požadavkem zhruba vyrovnané nebo přebytkové bilance.

Členské státy by měly zejména:

- 1) dosáhnout nebo zachovat zhruba vyrovnanou nebo přebytkovou bilanci rozpočtů během hospodářského cyklu; země s deficitem překračujícími požadavek zhruba vyrovnaných nebo přebytkových rozpočtů, obsažený v paktu stability a růstu, musí zlepšit své cyklicky upravené rozpočtové pozice; země s nadměrnými deficitem je musí upravit v souladu s paktem stability a růstu;
- 2) s výhradou výše uvedeného, vyhýbat se procyklickým politikám, které brání souměrnému působení automatických stabilizátorů během cyklu. To platí zejména při zlepšení růstových podmínek.

Ke stabilním makroekonomickým podmínkám a k mixu politik příznivému vůči zaměstnanosti by měl přispět i vývoj mezd.

Členské státy by měly podporovat tvorbu správných rámcových podmínek pro mzdová vyjednávání mezi sociálními partnery. Je důležité:

- 3) zajistit slučitelnost růstu nominálních mezd s cenovou stabilitou a růstem produktivity. Především by měl být zachován mírný vývoj pracovních nákladů v kontextu případného cyklického oživení produktivity nebo dočasného růstu inflace. To umožní podnikům zvýšit investice spojené s tvorbou nových pracovních míst. Posílit makroekonomický dialog v kontextu mzdových politik orientovaných na produktivitu.

2.2. Hospodářské reformy ke zvýšení evropského růstového potenciálu

Ke zvýšení evropského růstového potenciálu jsou nezbytné strukturální reformy. Ty se pro maximalizaci spojeného účinku realizují komplexně a koordinovaně. Reformy přispívají k makroekonomické stabilitě prostřednictvím zvyšování flexibility. Navíc při jejich realizaci v různých oblastech zároveň lze dosáhnout podstatného přínosu a může být ušetřena značná část nákladů adaptace. Například dodatečná nabídka pracovních sil vyvolaná reformami pracovního trhu může být rychleji využita při existenci nových podnikatelských příležitostí vytvořených reformami trhů zboží a kapitálu. Naopak nové podnikatelské příležitosti vytvořené reformami trhů zboží a kapitálu mohou být využity pouze tehdy, je-li možné získat za vhodných podmínek pracovníky s příslušným vzděláním a kvalifikací.

- i) *Za úplnou zaměstnanost – rozšiřování a zkvalitňování nabídky pracovních míst*

Lidské zdroje v Evropské unii jsou stále nedostatečně nevyužité. Tomu nasvědčují jak relativně nízké míry zaměstnanosti, tak i slabý růst produktivity práce (který je pojednán pod bodem ii) této kapitoly). Hlavní příčinou toho, že HDP na obyvatele v EU dosti zaostává za úrovní USA, je nižší podíl zaměstnaných osob a nižší průměrná délka pracovního týdne. V tom se částečně odráží vyšší preference volného času, ale často také úvaha, **zda se vůbec vyplatí pracovat**. Mnoho lidí je v podstatě pobízeno k opuštění pracovního trhu nebo k setrvání mezi neaktivním obyvatelstvem – k tomu přispívají například štedré systémy dávek nebo stimuly k předčasnému odchodu do důchodu. Lidé, kteří přesto hledají práci, musí čelit očekávanému vysokému zdanění práce a ukončení výplaty dávek. Zejména lidé málo kvalifikovaní nebo žijící v chudších regionech zjišťují, že **jsou vysokou cenou práce vytlačováni z trhu**, z čehož vyplývá jednak potřeba zkvalitnění vzdělávání a odborné přípravy (viz bod ii) níže), jednak požadavek, aby mzdy více odrážely produktivitu. Nepružný právní rámec pracovního trhu a ochrana lidí, kteří již mají práci, při současném zvyšování rizika spojeného s přijímáním nových pracovníků vedou k vytlačování mnohých z pracovního trhu. Vytlačení pracovníci tak mají na výběr mezi občasnými brigádami a dlouhodobou nezaměstnaností či úplným odchodem z řad ekonomicky aktivních. Naproti tomu volnější regulace a pružnější organizace práce – například rozšíření možností práce na částečný úvazek a pružné pracovní doby – by při vhodném

vyvážení s ochranou pracovního poměru usnadnily jak účast osob na pracovním trhu, tak i jejich přijímání firmami. Správné fungování pracovního trhu také brzdí překážky a negativní stimuly geografické i profesní mobility pracovních sil; zde se skrývá velký prostor pro lepší spojení nabídky nových pracovních míst s nabídkou volných lidských zdrojů. V této souvislosti by členské státy měly přezkoumat, do jaké míry by tlaky na trhu práce mohly být zmírněny účinnou integrací migrujících pracovníků.

Tvorba podmínek pro úplnou zaměstnanost, vyšší kvalitu a produktivitu práce a silnější soudržnost a inkluzi na pracovním trhu představuje zásadní prvek lisabonské strategie a cíl, který se klene nad celou Evropskou strategií zaměstnanosti. Zlepšení využití lidských zdrojů má v lisabonské strategii nejvyšší prioritu. To se odráží i na rozhodnutí hlav států a vlád EU určit cílové hodnoty pro celkovou zaměstnanost, zaměstnanost žen a zaměstnanost starších pracovníků a vyzvat ke zvýšení průměrného efektivního (reálného) věku odchodu z pracovního trhu v celé EU o 5 let. Dosažení těchto cílových hodnot by bylo významným krokem na cestě k úplné zaměstnanosti. Zvýšení měr zaměstnanosti, které je součástí dobře známé tříbodové strategie na zvládnutí dopadu stárnutí obyvatelstva na veřejné finance, by mělo přímý vliv na zvýšení tempa růstu. V této souvislosti je také důležité, že více ekonomicky aktivních osob by usnadnilo financování systémů sociálního zabezpečení, což by umožnilo do budoucna dále snižovat nemzdové náklady na pracovní sílu. K dosažení těchto cílů je třeba řešit základní příčiny vysoké nezaměstnanosti a nízké účasti na pracovní síle v EU. **V tomto ohledu je důležité přijmout opatření na zkvalitnění pobídek, aby se vyplatilo pracovat, na usnadnění tvorby pracovních míst a na zlepšení fungování pracovního trhu.**

Při provádění reforem na zvýšení zaměstnanosti by se členské státy měly důsledně držet všech Hlavních směrů zaměstnanosti a s nimi spojených doporučení, které se otázkami zaměstnanosti zabývají komplexněji než BEPG. Ke zvýšení evropského růstového potenciálu a ke zvládnutí rozpočtových důsledků stárnutí obyvatelstva by členské státy měly v následujících třech letech:

- 4) zlepšovat kombinovaný stimulační účinek daní a dávek, snižovat efektivní mezní daňové sazby, aby se omezila nezaměstnanost a past chudoby, zmenšovat daňové zatížení pracovníků s nízkými platy, lépe řešit otázku způsobilosti k dávkám při zachování přiměřené úrovně sociální ochrany a zvyšovat účinnost pomoci příjemcům dávek při hledání práce (viz též směr zaměstnanosti č. 8);
- 5) zajistit, aby jejich soustavy mzdového vyjednávání umožnily soulad mezd s produktivitou při zohlednění rozdílů v produktivitě mezi lidmi s rozdílnou kvalifikací a zvláštních podmínek na lokálních trzích práce;
- 6) podporovat větší přizpůsobivost organizace práce a revidovat právní rámec svých trhů práce, zejména předpisy o pracovních

poměrech, při zohlednění potřeby flexibility i potřeby ochrany (viz též směr zaměstnanosti č. 3);

- 7) usnadňovat geografickou i profesní mobilitu pracovníků, a to zejména podporou uznávání odborné kvalifikace a převádění získaných nároků na sociální zabezpečení a nároků důchodových, odstraňováním překážek mobility na trhu bydlení a podporou celoživotního učení (viz též směry zaměstnanosti č. 4 a 10);
- 8) zabezpečit pružnost svých politik zaměstnanosti se zaměřením na individuální potřeby, obzvláště na potřeby osob s největšími potížemi na pracovním trhu, na základě přesného vyhodnocení jejich dopadů (viz též směry zaměstnanosti č. 1 a 7).

ii) Za konkurenceschopnou a dynamickou ekonomiku znalostí s kvalitnější nabídkou pracovních míst – zvyšování produktivity a podnikatelské dynamiky

Zvýšení růstového potenciálu EU závisí nejen na tvorbě pracovních míst, nýbrž i na dalším povzbuzení produktivity práce a podnikatelské dynamiky. Při postupném zmenšování počtu pracovních sil, spojeném se stárnutím obyvatelstva, je další růst produktivity nezbytný především pro zachování a zvýšení životní úrovně do budoucna. Zvýšení produktivity umožňuje zvednout reálné mzdy, vytváří prostor pro investice a rozšiřuje příspěvkovou základnu veřejných služeb. K povzbuzení produktivity je nutné plně využít výhod vnitřního trhu, investovat do kvalifikace, znalostí, inovací a organizačních změn a více využívat nové technologie. Zároveň je nezbytné podstatně posílit podnikatelskou dynamiku, aby se zlepšila konkurenceschopnost evropských firem. Přínos zvýšení produktivity závisí do značné míry na posílení **investic do fyzického kapitálu** („akumulace kapitálu“) **a do znalostí a inovací**. Ke zvýšení hodnoty lidského kapitálu a úrovně produktivity práce mohou přispět snahy o zkvalitnění práce a investice do celkového zkvalitnění lidských zdrojů. Produktivitu a šance nalézt zaměstnání posílí rovněž odstraňování diskriminace v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě. Kvalitou práce se dopodrobna zabývají Hlavní směry zaměstnanosti.

K dosažení cílů z Lisabonu bude nutný příspěvek veřejného i soukromého sektoru. Vlády zemí mohou přispět co nejúčinnějším rozdělováním veřejných prostředků, směřováním veřejných výdajů (s výhradou stanovených rozpočtových omezení) na investice do fyzického a lidského kapitálu a znalostí, podporující růst, a úsilím o zefektivnění veřejné podpory soukromého investování. Lví podíl na růstu investic však bude muset zajistit soukromý sektor. Politiky vlád by se proto měly zaměřit na zlepšení **rámcových ekonomických podmínek**, které podnikům umožní inovovat, investovat a rozšiřovat se. Nutnou součástí tohoto úsilí je prohlubování konkurence na trzích zboží a kapitálu, podpora podnikatelského ducha a péče o vysokou kvalitu regulačního rámce, posilování důvěry investorů a stimulace investic do znalostí a inovací. V tomto ohledu hraje významnou úlohu vnitřní trh Společenství, a jak ukázaly nedávné studie, rovněž integrace finančního trhu. Komise předloží novou, modernizovanou strategii pro vnitřní trh na

období let 2003 - 2005, ve které navrhne nové způsoby, jak plně využít potenciál vnitřního trhu pro růst, tvorbu pracovních míst a konkurenceschopnost.

Členské státy by v následujících třech letech měly zejména:

- 9) prohlubovat konkurenci na trzích zboží a služeb prostřednictvím snah o: i) zvýšení podílu provedených směrnic pro vnitřní trh a odstranění zbývajících překážek přeshraničního obchodu zbožím a vstupu na trh zboží, ale především na trh služeb (včetně překážek vytvářených rozpočtovou soustavou); ii) další otevírání systému zadávání veřejných zakázek; iii) vybavení orgánů ochrany hospodářské soutěže a zadávání veřejných zakázek patřičnými zdroji; iv) neustálé snižování celkové úrovně státní podpory a současné přeorientování podpory na dosahování horizontálních cílů, které jsou ve společném zájmu celého Společenství, a její zaměření na nápravu zjištěných selhání trhu; v) podporu vstupu do odvětví a účinné hospodářské soutěže v síťových odvětvích a současné neustálé zvyšování propojenosti národních trhů a řešení přístupu spotřebitelů ke službám, které jsou ve veřejném hospodářském zájmu;
- 10) urychlit integraci kapitálových trhů v EU, zejména provést do roku 2003 Akční plán pro rizikový kapitál a do roku 2005 Akční plán pro finanční služby (do roku 2003 u trhů cenných papírů); zajistit důsledné vynucování předpisů Společenství a odstranit překážky účinného přeshraničního zúčtování plateb;
- 11) vytvářet prostředí podporující podnikatelského ducha a také zakládání a růst malých a středních podniků tím, že bude zmírňováno administrativní břemeno uvalené na podniky, zvyšována efektivita veřejného sektoru, zjednodušován systém zdanění podniků a zlepšován regulační rámec, zejména mechanismy zahájení a ukončení činnosti; zlepšovat přístup malých a středních podniků k financování;
- 12) na úrovni členských států i Společenství přijímat a provádět opatření k posílení pravidel řádného hospodaření v podniku; dále zkvalitňovat vnitrostátní i společné mechanismy účinného dozoru a krizového finančního řízení napříč odvětvími i členskými státy.

2.3. Posilování trvalé udržitelnosti

Růst se podaří udržet pouze tehdy, bude-li patřičná pozornost věnována otázkám hospodářské, sociální a ekologické udržitelnosti. K nalézání a systematickému promyšlení vztahů vzájemného posilování a zeslabování mezi různými hospodářskými, ekologickými a sociálními cíli přispěje, když budou u navrhovaných právních předpisů hodnoceny jejich dopady a analyzovány jejich náklady a přínosy. Tam, kde je to možné, by pro

dosahování ekologických a sociálních cílů měla být upřednostňována pružná, tržní řešení, která neohrožují výkonnost ekonomiky.

i) *Hospodářská udržitelnost – zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí*

Důležité výzvy přináší stárnutí obyvatelstva. Růst podílu závislých starých osob se projeví zvýšeným tlakem na veřejné finance. Zvyšování veřejných výdajů, zejména na důchody a na zdravotní péči, bude muset z větší části unést ekonomicky aktivní obyvatelstvo, jehož podíl se neustále zmenšuje. Nutnost zabezpečení dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí již byla zdůrazněna na zasedáních Evropské rady v Lisabonu, Stockholmu i Barceloně. Ve Stockholmu bylo rozhodnuto, že při řešení hospodářských a rozpočtových důsledků stárnutí by měla být sledována **tříbodová strategie** zaměřená na zvýšení měr zaměstnanosti (viz kapitola 2.2. bod i)), snížení veřejného dluhu a reformu systémů důchodového zabezpečení a zdravotní péče.

V rámci procesu rozpočtového dohledu by při hodnocení rozpočtové situace členských států měly být výslovně zohledněny otázky trvalé udržitelnosti jejich veřejných financí a větší pozornost by v příštích letech měla být věnována mírám **veřejného zadlužení**. V souladu s obecnými společnými cíli schválenými na zasedáních Evropské rady v Göteborgu a Laekenu by měly být energicky prováděny reformy penzijních systémů. Tyto reformy by měly sledovat cíle zajištění přiměřených důchodů, finanční udržitelnosti penzijních systémů a adaptace penzijních systémů na měnící se hospodářské, společenské a individuální požadavky. Společná zpráva o důchodových strategiích jednotlivých členských států, kterou uvítala jarní Evropská rada v Bruselu v březnu 2003, zdůrazňuje, že zajištění finanční udržitelnosti v dlouhodobém horizontu není důležité jen samo o sobě, nýbrž i jako nezbytný předpoklad k zachování přiměřených důchodů do budoucna; zpráva dochází k závěru, že musí zůstat zachována hybná síla, která uvedla do pohybu proces reforem zaměřený na zajištění trvalé udržitelnosti přiměřených důchodů, včetně dalekosáhlých a ambiciózních reformních snah. Pro včasné řešení rozpočtových důsledků stárnutí musí být plně využito **nynější okno příležitosti**, které je otevřeno, dokud nezačnou být důsledky stárnutí naléhavější. V této souvislosti musí být dále zkoumán vliv přistěhovalectví.

Členské státy by v následujících třech letech měly zejména:

- 15) zajistit další snižování míry svého veřejného zadlužení; členské státy, jejichž míra zadlužení stále převyšuje referenční hodnotu 60 % HDP, by měly v první řadě nastoupit dostatečné tempo postupného snižování státního dluhu na referenční hodnotu a ostatní státy by měly zajistit takové tempo snižování míry zadlužení, které by vedlo k posílení jejich veřejných financí s ohledem na náklady stárnutí obyvatelstva, včetně zvýšených výdajů spojených s věkem;
- 16) navrhopvat, schvalovat a účinně provádět reformy svých penzijních systémů; změnou pobídek obsažených v penzijních

systemech a systémech daní a dávek, jež v současné době způsobují předčasné odchody z trhu práce, a omezením přístupu do soustav předčasného důchodu povzbuzovat pracovníky k prodlužování profesního života; zvýšit schopnost penzijních systémů reagovat na demografický vývoj a na očekávaný růst naděje dožití; posílit význam penzijních fondů a v případě potřeby zlepšit přístup k doplňkovým soustavám důchodového zabezpečení, zajistit bezpečnost dávek z těchto soustav a zvýšit průhlednost vazby mezi příspěvků a dávkami; přizpůsobit penzijní systémy pružnějším modelům zaměstnání a profesního života, jakož i individuálním potřebám, mimo jiné zajištěním přenositelnosti důchodových nároků (viz též směry zaměstnanosti č. 5 a 8).

ii) *Sociální udržitelnost – příspěvek k hospodářské a sociální soudržnosti*

Lisabonská strategie může být úspěšná a schopná získat trvalou a širokou podporu obyvatel pro nezbytné strukturální reformy, pokud přispěje ke zlepšení šancí všech lidí. Zdravá hospodářská politika může významně přispět k hospodářské a sociální soudržnosti: za prvé zlepšováním podmínek pro silnější tvorbu pracovních míst, neboť pracovní místa představují nejlepší ochranu proti chudobě a sociálnímu vyloučení, zejména u lidí s poměrně nízkou úrovní kvalifikace a pro lidi ze zaostalých regionů; za druhé tvorbou podmínek pro zvyšování růstu a investic, který vede k vyrovnávání úrovně mezi regiony (i když chudší členské státy jako celek dohánějí zbytek Unie, rozdíly mezi regiony přetrvávají a tyto rozdíly se po rozšíření značně prohloubí); za třetí příspěvkem k výkonnosti hospodářství při současném ohledu na sociální podmínky a na zásadu rovného zacházení, díky němuž se podaří vytvořit zdroje pro nezbytné programy v oblasti sociální politiky, vzdělávání a regionálního rozvoje zaměřené na usnadnění ekonomické transformace a na snížení chudoby a sociálního vyloučení. Budování zahrnujících trhů práce jako příspěvek k sociální soudržnosti je pojednáno v Hlavních směrech zaměstnanosti a v Procesu sociální inkluze.

Vyrovnávání úrovně a tvorba pracovních míst závisí na příhodných podmínkách pro soukromou hospodářskou činnost a investice.

K vytvoření těchto podmínek přispěje úspěšné provádění politik vymezených v jednotlivých kapitolách tohoto dokumentu. Důležitá jsou zejména opatření ke zlepšení fungování trhů práce a k posílení vazby mezi výší mezd a produktivitou tak, aby byly zohledněny rozdíly v produktivitě mezi lidmi s rozdílnou kvalifikací a zvláštní podmínky na lokálních trzích práce. Dále je nezbytné přijímat cílená programová opatření na zlepšení dostupnosti základní infrastruktury v dostatečné kvalitě a na zkvalitnění vzdělávání a celoživotního učení, aby se zvedla úroveň kvalifikace a přizpůsobivost pracovních sil. V této souvislosti je třeba připomenout, že EU významně přispívá k investicím v zaostalých regionech prostřednictvím svých fondů soudržnosti, strukturálních fondů a Evropské investiční banky. Členské státy by měly zajistit dostatečnou úroveň veřejných investic do široké oblasti vzdělávání a odborné přípravy a podniknout reformy k modernizaci

vzdělávacích standardů a k zajištění trvalých investic ze strany podniků i jednotlivců.

Veřejné orgány by v následujících třech letech měly zejména:

- 17) v rámci plnění obecných cílů z Lisabonu, zejména cílů v oblasti zaměstnanosti, aby vytvořily zahrnující trh práce a soudržnější společnost pro všechny, podniknout kroky k modernizaci systémů sociální ochrany a k boji s chudobou a sociálním vyloučením při současném zachování přiměřené úrovně sociální ochrany (viz též směr č. 4);
- 18) zlepšit fungování trhů, aby stimulovaly soukromé investice do zaostalých regionů, zejména opatřeními k posílení vazby mezi výší mezd a produktivitou tak, aby byly zohledněny rozdíly v produktivitě mezi lidmi s rozdílnou kvalifikací a zvláštní podmínky na lokálních trzích práce (viz též směr č. 5);
- 19) zajistit, aby se veřejná podpora směřující do zaostalých regionů, včetně podpory z prostředků EU, výrazně zaměřila na investice do lidského kapitálu a znalostí, jakož i do přiměřené infrastruktury, a zefektivnit strukturu a řízení investičních programů, aby se maximalizoval jejich účinek (viz též směr č. 13); posílit pracovní spolupráci v tomto ohledu mezi Komisí a Evropskou investiční bankou.

iii) Trvalá udržitelnost životního prostředí – podpora efektivního využívání přírodních zdrojů

Aby byl **hospodářský růst** příspěvkem k blahobytu nejen dnešních, ale i budoucích občanů, **nesmí jej být dosahováno na úkor životního prostředí**. Za účelem podpory efektivního využívání přírodních zdrojů by se v jejich cenách měly odrazit společenské náklady s nimi spojené, včetně externích nákladů vznikajících poškozováním životního prostředí při jejich těžbě, použití a konečné likvidaci. Takové uspořádání povzbudí adaptaci soukromých subjektů a hledání nových řešení.

Společnou vlastností mnoha přírodních zdrojů (například čistého ovzduší nebo vody) však je, že u nich nejsou jasně vymezena vlastnická práva. V takových případech nemá žádný jednotlivec motivaci k udržitelnému hospodaření s daným zdrojem, i když je to v zájmu společnosti jako celku.

K odloučení hospodářského růstu od poškozování životního prostředí je tedy nutná iniciativa vlády. Ta se bude pravděpodobně skládat z mixu regulačních a tržních opatření. **Dopady hospodářské činnosti na životní prostředí by měly být postupně zahrnuty do cen. Za využívání vzácných přírodních zdrojů by se mělo platit. Měl by se systematicky uplatňovat princip „znečišťovatel platí“.**

Členské státy by v následujících třech letech měly zejména:

- 20) omezit sektorální subvence, daňové výhody a jiné pobídky s negativním dopadem na životní prostředí a na trvale udržitelný rozvoj; prostřednictvím daní, poplatků a jiných nástrojů zajistit, aby ceny účtované při těžbě, použití a likvidaci přírodních zdrojů, např. vody, adekvátně odrážely jejich vzácnost a veškeré doprovodné poškození životního prostředí;
- 21) omezit dotace cen energií, podporovat tržní nástroje, dále rozšiřovat pokrytí a zajistit vhodnou diferenciaci zdanění energií s cílem udržitelnějšího složení a objemu spotřebované energie; dále prohlubovat konkurenci a vzájemné propojení sítí na trzích energií;
- 22) upravit systém daní, poplatků a subvencí v dopravě, aby lépe odrážel poškození životního prostředí a společenské náklady spojené s dopravou a tím napravoval pokřivenou poptávku po jednotlivých druzích dopravních služeb a volbu mezi různými způsoby dopravy; prohloubit konkurenci, například urychlením regulovaného otevírání trhu s takovými způsoby dopravy, jako je nákladní železniční přeprava, s cílem zvýšení jejich konkurenceschopnosti;
- 23) znovu vystupňovat úsilí o plnění závazků přijatých v rámci Kjótského protokolu, což platí zejména pro ty členské státy, které v současné době nesměřují k jejich splnění; za tím účelem realizovat soustavu ES pro obchodování s emisemi skleníkových plynů; zřídit národní registry emisních přidělů; na úrovni zařízení zavést systémy vhodné ke sledování, hlášení a ověřování emisí; naplánovat nové a okamžitě provádět stávající programy a opatření v těch odvětvích, na která se nevztahuje soustava obchodování s emisemi, a zavést systémy k tvorbě zpráv o těchto programech a politikách a o jejich očekávaných dopadech na úroveň emisí.